GLOSSARY OF MEDICAL TERMS USEFUL TOOL IN TEACHING MEDICAL TERMINOLOGY

Simona Nicoleta Staicu
Assoc. Prof., PhD, "Victor Babeş" University of Medicine and Pharmacy, Timişoara

Abstract: A Bilingual Glossary (Ro. – Engl.) of MedicalTerms is undoubtedly, a terminological product designed to facilitate access to medical terms in the two languages targeting specialists in the field such as students, translators, interpreters. The glossary forwards a variety of English synonyms, antonyms easily detectable in specialized medical contexts or not, underling their continuous transition in medical terminology, from one domain to another, or even their migration towards common vocabulary.

Keywords: semantic meanings, synonyms, antonyms, medical terms, glossary

1. Repere terminologice

Dezvoltarea ştiinţifică şi explozia informaţională au determinat schimbarea teoriei lui Wüster, în care cuvintele căpătau calificarea de termen numai dacă întruneau calităţile unei etichete, respectiv nu erau acceptate relaţiile de polisemie, sinonimie sau antonimie; în prezent teoreticienii lingvişti tind spre acceptarea ideii că unităţile terminologice prezintă numeroase trăsături proprii altor unităţi ale limbii naturale şi altor sisteme simbolice non-lingvistice. De altfel, *comunicarea specializată* nu e o formă complet diferită de *comunicarea generală*, iar cunoştinţele ştiinţifice nu sunt nici uniforme şi nici total separate de cunoştinţele generale. Termenii, ca unităţi lingvistice ale limbajului ştiinţific, sunt dinamici, au capacitatea de a trece, cu uşurinţă, dintr-o specialitate în alta, mobilitate manifestată şi faţă de lexicul comun (Cabré 2000: 12-15).

Chiar dacă viziunea asupra problemelor legate de relaţiile semantice realizate la nivelul termenilor s-a schimbat, trăsăturile specifice care îi diferenţiază de unităţile lexicului comun (univocitatea, monoreferenţialitatea şi monosemia) sunt recunoscute în continuare, fiind identificate la nivelul textului/ contextului şi trimiţând la o realitate unic determinată dintr-un anumit domeniu. Dezambiguizarea devine necesară pentru înţelegerea corectă a sensului unităţilor lexicale.

Trebuie făcută de la început distincţia între termenul specific, aparţinând unui domeniu, pe de o parte, şi aceeaşi unitate lingvistică funcţionând în cadrul lexicului general, căci, aşa cum arată Mihai Nistor, preluând ideea lingvistului rus Reformatski (Nistor M. 2000: 41), în afara câmpului terminologic, termenul îşi pierde caracteristica sa de termen: doar în interiorul acestui subsistem el îşi evidenţiază, de exemplu, una din trăsăturile sale definitorii, monosemia, aceasta fiind direct legată de apartenenţa sa la un anumit câmp terminologic (sau domeniu).

Structurile terminologice reprezintă un univers relativ închis şi, de aceea, sunt mai perceptibile şi presupun mai puţine dificultăţi în reprezentarea lor. Autorii de dicţionare sau glosare terminologice, denumiţi în cercetările mai recente din domeniul investigat în lucrarea de faţă, „terminografi" (L'Homme 2004), operează cu astfel de structuri în reperarea

termenilor. Terminografii ţin cont de diferitele relaţii semantice în care intră termenii unui anumit domeniu.

Există mai multe tipuri de astfel de relaţii, care, urmând una din cele două direcţii – cea conceptuală sau lingvistică – la care ne-am referit în capitolul introductiv, diferă ca preponderenţă şi varietate. Astfel, o primă cale de structurare este cea a „claselor tematice" (L'Homme 2004, p. 84), potrivit căreia domeniile de specialitate se ordonează ierarhic, fiecare termen ataşându-se unui anumit domeniu sau subdomeniu. O astfel de ordonare taxonomică a termenilor pe domenii şi subdomenii este foarte necesară terminografilor în selecţionarea şi descrierea termenilor şi este în concordanţă cu perceptele susţinătorilor opticii conceptuale.

Numeroasele tipuri de clasificări tematice din lexicul medical descriu structurile fără să releve în mod direct sensul acestora, ele vizând domeniile, reprezentările conceptuale în consens cu cunoştinţele ştiinţifice din aceste domenii.

Spre deosebire de reprezentările conceptuale, relaţiile lexico-semantice, chiar dacă sunt apropiate de primele, pun în lumină mai pregnant statutul semantic şi contextual al termenilor. Pe de altă parte, nu trebuie neglijat faptul că termenii, dincolo de referinţele lor la noţiuni, aparţin diferitelor părţi de vorbire şi se actualizează în context, şi că în multe situaţii este foarte dificil să se facă o departajare clară între ceea ce este conceptual şi ceea ce este lexical.

O analiză a claselor paradigmatice care se stabilesc la nivelul terminologiilor poate pune în evidenţă relaţiile de polisemie, sinonimie, şi antonimie, ajutând la identificarea sensului specializat şi la confirmarea apartenenţei la un anumit domeniu sau subdomeniu. Dintre relaţiile lexico-semantice proprii termenilor, în general, termenilor medicali, în particular, un loc important, dar mai puțin supus analizei terminologice îl ocupă sinonimia, antonimia și chiar omonimia, aspecte pe care le vom analiza detaliat în lucrarea de faţă.

2. Glosarele medicale. Utilitatea lor în predarea terminologiei de specialitate

Un aspect frecvent neglijat în gestionarea terminologiei este necesitatea de a actualiza constant glosarele și bazele de date terminologice. Limbajul evoluează în mod continuu, iar noile tehnologii și tendințe din domeniu aduc cu ele termeni noi și sensuri diferite. În acest context, revizuirea periodică a termenilor este esențială pentru a rămâne relevant și pentru a asigura o comunicare eficientă.

Glosarul bilingv (român-englez), *Glossary of Medical Terms. Synonyms and Antonyms*, Ediția a doua (Staicu, 2021) de termeni de specialitate reprezintă un produs terminologic menit să faciliteze specialiştilor în domeniu, studenţilor, traducătorilor, interpreţilor accesul la termenii medicali din cele două limbi. Glosarul este alcătuit pe baza unui studiu conceptual ce glosează termenii (în special cei intradomeniali) din subdomeniile medicale la care se referă lucrarea noastră: anatomie, reumatologie şi recuperare, balneo-kinetoterapie, neurologie, obstetrică şi ginecologie, stomatologie ş.a. Echivalentele englezeşti ale termenilor medicali din limba sursă (română) sunt rezultatul unei documentaţii detaliate şi diversificate (cărţi, tratate, manuale de specialitate medicală, reviste în domeniu, dicţionare, glosare), dar şi rezultatul consultării specialiştilor din domeniu.

Glosarul de față este structurat în patru anexe (Anexa 1. *Romanian-English Glossary of Medical Terms*; Anexa 2. *English-Romanian Acronyms and Abbreviations*; Anexa 3. *Synonyms and Antonyms*; Anexa 4. *Medical Terms in Contexts*), fiecare jucând un rol esențial în învățarea eficientă și de lungă durată a termenilor medicali extrași din diverse specialități

din domeniu, termeni cu care se confruntă studenții noștri, atât în calitate de pacienți, cât și din perspectiva medicilor specialiști. Pentru fiecare subcapitol al glosarului ne vom opri asupra unor exemple edificatoare, extrase din textele medicale de specialitate analizate în cadrul cursurilor de învățare a limbajului medical.

2.1. Abrevieri și acronime

I

ICU – intensive care unit – unitate de terapie intensivă
I&D – incision and drainage – incizie și drenaj
ID – infectious disease – boală infecțioasă; **intradermal** –intradermic
IDD – insulin-dependent diabetes – diabet insulinodependent **ITU – intensive therapy unit** – serviciul de terapie intensivă **IU – intrauterine** – intruterin
IUCD – intrauterine contraceptive device – dispozitivcontraceptiv intaruterin
IV – intravenous – intravenos; **interventricular** – intra-ventricular
IVC – inferior vena cava – venă cavă inferioară
IVF – *in vitro* fertilization – fertilizare *in vitro*

2.2. Sinonime și antonime

- **Curative** adj. (syn.) = therapeutic, remedial, curing, healthful, restorative, beneficial, invigorating, tonic, helpful, alleviating
  (ant.) – damaging, harmful, injurious, hurting, painful
- **Dilate** vb. (syn.) = expand, enlarge, amplify, augment, broaden, develop, extend, increase, swell, inflate, expatiate, lengthen, prolong, expound
  (ant.) – contract, compress, diminish, constrict, narrow, decrease, lower, reduce, shorten, shrink, abbreviate, abridge, condense
  - **Canal** n. (syn.) = (anat.) duct, tube, passageway; channel, aqueduct, watercourse, estuary
    (ant.) – blockage, barrier, clog, obstruction

2.3. Termeni medicali în contexte specializate sau nespecializate

matter n. = (med.) pus, grey matter, white matter, discharge, substance, inorganic, vaginal, foreign matter, psychological matter, waste matter

e.g.
Plasma is an ionised **state of matter**.
Poliomyelitis is a viral infection of **the grey matter** of the spinal cord.
Sweating is a **waste matter** of our body.
These guidelines give advice on the distribution of free **printed matter**.
This conflict forms **the matter of the play**.
As a matter of fact, the results of the tests are quite improving.

3. Un alt tip de relaţii lexico-semantice caracteristice unităţilor terminologice îl reprezintă **relaţiile *„meronimice*”**, care se bazează pe apropierea sau asocierea în spaţiu a denotaţilor (L'Homme 2004: 98). Un termen denumeşte ÎNTREGUL, iar alt termen sau mai mulţi desemnează PĂRŢILE. Există mai multe tipuri de astfel de relaţii. Relaţiile de meronimie presupun existenţa unui *holonim*, care desemnează ÎNTREGUL, şi unul sau mai multe *meronime,* care denumesc PARTEA/ PĂRŢILE.

Textele medicale de anatomie ne oferă numeroase exemple de holonime, cât şi de meronime, ambele clase fiind sintagme compuse (bi-/ trimembre): ARTICULAŢIA MÂINII are meronimele ARTICULŢIA RADIO-CARPIANĂ, ARTICULAŢIILE CARPULUI,

ARTICULAŢIILE CARPO-METACARPIENE, ARTICULAŢIILE INTERMETACARPIENE.

Meronimia, ca şi orice ordonare taxonimică, poate să aibă mai multe niveluri :
Nivelul I: PĂRŢILE CORPULUI UMAN – **holonim**
Nivelul II: CAPUL – **meronim** în raport cu primul termen (PĂRŢILE CORPULUI UMAN), **co-holonim** în relaţie cu denumirile altor părţi ale corpului uman (GÂT, MEMBRE, TRUNCHI) şi **holonim** pentru termenii grupaţi la nivelul III.
Nivelul III: CAP → CRANIU, CREIER, FRUNTE, TÂMPLĂ, PĂR, OCHI, FAŢĂ, OBRAZ, URECHE, NAS, GURĂ, MAXILAR, BĂRBIE

Aceste exemple sunt foarte des utilizate în cadrul cursurilor de terminologie medicală limba engleză sau chiar limba română pentru studenții străini (LRS med).

4. To be continued...

Utilizând aceste procedee de analiză am încercat să punem în evidenţă raporturile strânse ce există între terminologie ca subdiviziune a lingvisticii aplicate, lexicologie şi semantică. Suntem şi noi adepţii teoriei conform căreia latura conceptual-semantică ocupă un loc foarte important în definirea şi dezvăluirea tuturor caracteristicilor termenilor (Depecker 2002, 2005). Chiar şi polisemia termenilor, atât de mult discutată şi controversată, abordată de noi în lucrare, poate fi mai exact conturată prin procedeele de analiză lexico-semantică. Astfel, aceste metode ne-au permis să evidenţiem existenţa polisemiei termenilor medicali priviţi din diferite unghiuri, intra- şi extradisciplinare, ca reflex al „*mobilităţii denotative*" (Bidu-Vrănceanu 2007: 147-155) de care dau dovadă termenii, un efect direct al naraţiei terminologice în funcţie de micro- ori macrocontexte.

Glosarul de termeni medicali reprezintă rezultatele cercetării riguroase întreprinse în lexicologia și terminologia medicală actuală, cu aplicabilitate directă în cadrul cursurilor de limbaj specializat pe care le predau studenților medicinişti (limba engleză medicală). Feedback-ul studenților apare o dată cu practica medicală pe care o desfășoară în clinici și spitale, dar și pe parcursul anilor de studiu atunci când participă cu lucrări de specialitate în cadrul conferințelor sau congreselor medicale.

BIBLIOGRAPHY

Bidu-Vrănceanu, Angela, *Dinamica vocabularului românesc după 1989. Sensuri „deviate" ale termenilor tehnico-ştiinţifici*, în LL, vol. I, 1995, p. 38-45.
Bidu-Vrănceanu, Angela, *Dinamica sensurilor în româna actuală*, în LL, vol. 3-4, 1997, p. 39-44.
Bidu-Vrănceanu, Angela, *Lexicul specializat în mişcare. De la dicţionare la texte*, Bucureşti, Editura Universităţii din Bucureşti, 2007.
Bidu-Vrănceanu, Angela, *Câmpuri lexicale din limba română. Probleme teoretice şi aplicaţii practice*, Bucureşti, Editura Universităţii din Bucureşti, 2008.
Bidu-Vrănceanu, Angela (coord.), *Terminologie şi terminologii*, Bucureşti, Editura Universităţii din Bucureşti, 2010.
Cabré, Maria Teresa, *Terminologie et linguistique: la théorie des portes*, în Cahiers du Rifal nr. 21, *Terminologie et diversité culturelle*, 2000, p. 10-15.
Chiş, Dorina, *Cuvânt şi termen*, Timişoara, Editura Augusta, 2001.
Depecker, Loïc, *Entre signe et concept. Eléments de terminologie générale*, Paris, Presses Sorbonne Nouvelle, 2002.
L'Homme, Marie Claude, *La terminologie: principes et techniques*, Montréal, Presses de l'Université de Montréal, 2004.

Nistor, Mihai, *Terminologie lingvistică*, Bucureşti, Editura Univers, 2000.
Pitar, Mariana, *Manual de terminologie şi terminografie*, Timișoara, Editura Mirton, 2009.
Rusu, Valeriu, *Dicţionar Medical*, București, Editura Medicală, 2007.
Sârbu, Richard, *Statutul contextual al principalelor categorii semantice*, în vol. Studiul de limbi şi literaturi moderne, Timişoara, TUT, 1989/ 1990, p. 89-102.
Staicu, Simona Nicoleta, *Aspecte ale limbajului medical românesc actual. Perspectivă sincronică: sistem și discurs*, Editura de Vest, Timișoara, 2016.

Staicu, Simona Nicoleta, *Glossary of Medical Terms. Synonyms and Antonyms, Second Edition*, Editura Victor Babeș, Colecția Hippocrate, Timișoara, 2021.